

splendoarea sa -studentul, relația aceasta e programată genetic să crească să se împlinească iar meșterul, mentorul nu este altcineva decât profesorul. Soren Kierkegaard spunea la un moment dat „ Procesul de învățământ începe cândtu, profesor, înveți de la elev, când tu, situându-te în locul lui, înțelegi ceea ce a înțeles el în felul în care a înțeles.”

Factorii demotivanți în procesul de studiu

Ludmila Coțaga, lector asistent,
Universitatea Tehnică din Moldova

***Abstract:** Motivația studenților, pentru învățare, este esențială în realizarea performanțelor instructiv-educative înalte. Factorii demotivanți ca: condițiile de trai și studii, relații cu cei din jur - sunt acele piedici în calea studenților, care îi fac să piardă interesul pentru învățatură. Cunoașterea acestor factori ne poate ajuta să-i diminuăm și să creștem performanțele studenților.*

***Cuvinte cheie:** motivație, demotivație, factori igienici.*

Un rol important în reușita studenților la învățatură îl are motivația. Condițiile care stimulează dorința de a învăța și străduința de a depăși anumite bariere, pentru a cunoaște mai mult, provoacă interesul mai multor cercetători. Cu toate acestea mai există și anumiți factori, care îi influențează negativ și duc la scăderea performanțelor. Aceștia sunt factorii demotivanți.

Factorii demotivanți sunt acei stimuli, care acționează asupra comportamentului uman și duc la scăderea motivației de realizare a anumitor acțiuni, fapte, atitudini. Demotivația este lipsa de inițiativă, de efort, de mobiluri necesare pentru realizarea unui scop.

Conform teoriei lui Herzberg satisfacția în muncă/învățatură este determinată de factori motivatori, iar insatisfacția este produsă de factorii, numiți igienici. Ca factorii igienici pot fi considerați:

- factorii economici;
- condițiile de muncă/învățatură;
- siguranța postului;
- factorii sociali.

Lipsa factorilor igienici duc la demotivare. Cunoașterea acestor factori poate contribui la elaborarea unor metode și instrumente de diminuare a lor, deci astfel vom putea spera la o creștere a performanțelor la studenți.

Pentru a identifica care sunt factorii demotivanți ai învățării și cum influențează aceștia reușita studenților de la UTM, am elaborat un chestionar, pe care l-am administrat pe un grup de 60 de subiecți (studenți de la UTM, Facultatea Energetică, an. I și III, 30 de studenți din grupele ruse și 30 din grupele române).

Studenții au fost rugați să răspundă la câteva întrebări, mai întâi pentru a identifica ce înțeleg prin motivație și mai apoi pentru a vedea ce îi motivează și ce îi demotivează în procesul de studii. Răspunsurile obținute au fost diverse.

La întrebarea *Ce înțeleg prin „motivație”*, subiecții din grupele ruse (anul I și III), au oferit următoarele răspunsuri: *stare, impuls spre acțiune - 4; stimul, ceea ce ne împinge să mergem înainte, ce ne face să depășim barierele; imbold spre acțiune - 6; explicarea unui sau altui fapt; un imbold psihologic către dorința de a face careva acțiune; tendință - 2; o totalitate de factori ce influențează omul pentru a obține ceva - 3; cauză-2, acțiune care împinge omul pentru a săvârși careva fapte - 2; este o cauză pentru a obține ceva - 3. Anul III: prezența probelor, argumentelor pentru realizarea cărorva acțiuni; lucrurile care ne dau faptelor noastre un înțeles, o conștientizare, că avem nevoie de ele; tendința umană de a realiza scopurile stabilite, ca rezultat al unor cauze prezente; interes față de ceva; planificarea activității proprii; o totalitate de factori care ne impun să săvârșim anumite fapte, acțiuni; o totalitate de factori care ne ajută să realizăm scopurile propuse.*

Răspunsurile subiecților din grupele române diferă semnificativ de cele ale subiecților din grupelor ruse. Astfel, studenții din grupele române prin motivație înțeleg: *ideea impusă, care necesită a fi îndeplinită, scop - 5; explicație; o faptă ce a împins spre o decizie - 4; de a explica o situație în care ai luat o notă negativă; explicația unui eșec; explicație - 5; pretext; o formă de exprimare, o necesitate de lămurire; ceea ce te ajută să ieși dintr-o încurcătură - 4; o scuză; necesitatea de a face ceva; cauză.*

Din cele expuse, putem vedea că în unele cazuri motivația nu este înțeleasă în sensul ei adevărat și chiar are o conotație negativă (de

exemplu, „explicația unui eșec”). Putem presupune că studenții din grupele române intenționat au dat cuvântului motivație un sens negativ, făcând referire, prin analogie, la cuvântul „motiv” și respectiv expresia, utilizată des „*am avut un motiv să...*”. Totodată, prin aceste răspunsuri se scoate în evidență o altă latură a motivației - necesitatea de a reduce o stare de tensiune. Astfel, Sillamy (1996) definește motivația ca „primul element cronologic al conduitei, fiind cea care pune în mișcare organismul, persistând pînă la reducerea tensiunii”.

Grupele ruse au tălmăcit cuvântul foarte aproape de cel real: „*impuls*”, „*imbold spre acțiune*”, unii studenți folosind chiar o explicație mai detaliată. Din răspunsurile primite observăm că sensul cuvântului este înțeles și utilizat corect. Astfel, acest sens al „motivației” este deseori întîlnit în literatura de specialitate „*ceea ce energizează, direcționează și susține un comportament (Steers și Poter, apud Saal, Knight, 1988, p. 256)*”, „*măsura în care un efort persistent este dirijat pentru realizarea unui scop (Johns, 1998, p.150)*”.

La întrebarea „*Ce factori scad dorința dvs. pentru a învăța bine sau a învăța în genere?*” studenții anului I au răspuns: *lipsa dorinței; lenea; condițiile din cămin și cei din jur; lipsa de perspectivă, lipsa interesului profesorilor față de studenți; unii profesori; lipsa echității; eșecurile în învățatură; calculatorul, prietenii, la angajare nimeni nu se uită la notele din matriculă; neînțelegerea materialului; volumul mare al materialului și dificultatea lui; dispoziția proastă; mediul înconjurător, lipsa ordinii;* Studenții anului III au răspuns: *Un viitor nu prea clar; un salariu mic în viitor; șomajul, lipsa de timp, lenea; dispoziția proastă, alte interese în viață; faptul că mulți dintre cunoscuții mei au deja multe realizări fără a avea studii superioare; inechitatea, neluarea în considerație a opiniei studenților de unii profesori; practica este puțină.* Studenții din grupele române: *dificultăți în procesul de studiu; nu sunt; unele obiecte care sunt greu de înțeles; lipsa de informații și lipsa de utilaje necesare pentru practica; se predă la general; lipsa timpului, dorința de a fi cu cei dragi; condițiile de angajare și țara în care trăim; subaprecierea din partea profesorilor; timpul de afară, dispoziția rea; fetele, prietenii; lenea; timpul și serviciul; unii profesori.*

Rezultatele obținute le-am prelucrat statistic și am primit următoarele date:

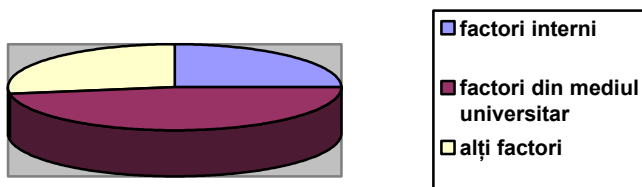
Factorii demotivanți ai studenții grupelor ruse: *lipsa dorinței, lenea, dispoziția proastă - 28%; lipsa interesului față de studenți la profesor, lipsa echității - 24%; lipsa de perspectivă, la angajare nimeni nu se uită la notele din matriculă, un viitor nu prea clar - 16%; volumul mare al materialului și dificultatea lui, practica este puțină – 14%; condițiile din cămin și cei din jur - 12%; eșecurile în învățatură, neînțelegerea materialului - 6%.*

Factorii demotivanți ai studenții grupelor române: *subaprecierea din partea profesorilor - 26,7%; timpul de afară, dispoziția rea, lenea - 23,3%; dificultăți în procesul de studiu, lipsa de utilaje necesare pentru practica - 16,7%; lipsa de informații și unele obiecte care sunt greu de înțeles - 13,3%; lipsa timpului, serviciul, dorința de a fi cu cei dragi, fetele, prietenii - 10%; condițiile de angajare și țara în care trăim - 7%; nu sunt - 3,3%.*

Toți factorii enumerați mai sus pot fi clasificați în două categorii: factori interni – în medie 25,2% și factori externi – în medie 74,8%. Factorii interni sunt cei care depind nemijlocit de subiect – student: *lenea, dispoziția rea, neînțelegerea materialului, lipsa dorinței.* Iar factorii externi sunt cei care nu depind direct de studenți: *subaprecierea din partea profesorilor, lipsa de informații și lipsa de utilaje necesare pentru practica, condițiile din cămin și cei din jur.*

Factorii demotivanți externi de asemenea pot fi divizați în două categorii: factori din mediul universitar și alții. La prima categorie pot fi atribuiți: *subaprecierea din partea profesorilor, inechitatea, neluarea în considerație a opiniei studenților de unii profesori, lipsa de informații și lipsa de utilaje necesare pentru practica, lipsa interesului profesorilor față de studenți - 56,7% (studenții grupelor române) și 38% (studenții grupelor ruse).* Decalajul dintre răspunsurile obținute la studenții din grupele ruse și române poate fi explicat prin faptul că respondenții grupelor române sunt deja în anul trei și simt o mai mare necesitate în activitatea practică și utilaje necesare pentru studii. Printre ceilalți factori demotivanți, putem enumera: *calculatorul, prietenii, la angajare nimeni nu se uită la notele din matriculă; neînțelegerea materialului; mediul înconjurător, timpul și serviciul; eșecurile în învățatură – 27% (studenții grupelor române) și 28% (studenții grupelor ruse).*

Fig. 1. Diagrama factorilor demotivanți.

La întrebarea „*Ce v-ar ajuta să vă îmbunătățiți rezultatele reușitei?*” am obținut următoarele răspunsuri: *voința, să învăț, dorința de a avea note mai bune și cunoștințe mai bune, sîrguința și dorința de a obține ceva în viață – 37%; să scap de lene -2%; condițiile de trai bune, să trăiesc singur în odaie, o atmosferă bună în cămin -15%; atitudinea bună, pozitivă a profesorilor față de studenți, încurajarea, lauda din partea profesorilor -12%; mai mult timp liber-12%; mai multă practică, este prea mult teoretizat-7%; careva recompensă, o motivare suplimentară – 4%; un colectiv unit (grupa)-4%; legături prietenești cu persoane care au un post înalt – 4%; o minune, nimic - 4%; mîncarea pregătită, atunci cînd vin acasă, o bună alimentație -4%; mai mulți bani -4%; cu vîrsta se schimbă necesitățile și scopurile în viață ceea ce influențează și asupra învățării –2%. Dintre aceștia 49% se referă la factorii igienici care nu sunt satisfăcuți sau sunt satisfăcuți la un nivel scăzut. Alți factori, cum ar fi: o minune, nimic sau legăturile – indică demotivația totală a unor studenți pentru a-și spori performanțele.*

De multe ori studenții alegînd o specialitate se conduc de anumite criterii ca: *specialitatea este necesară la fiecare pas și este nevoie de specialiști; nu este o profesie plictisitoare -2; profesia este interesantă și bine plătită -5; cunoștințe avansate în domeniu; interes -3; hobby plus interese personale; am ajuns întîmplător aici; îmi place, este o profesie de familie -2; prezența unui loc de muncă după absolvire. Din aceste răspunsuri obținute în chestionare putem vedea că nu toți studenții și-au ales profesia din plăcere și respectiv este greu să fie motivați pentru a învăța, dacă nu le place specialitatea.*

Printre factorii igienici necesari studenților putem enumera: relațiile interpersonale, politica universității, condițiile de trai și de studii. Astfel printre factorii igienici care lipsesc sau sunt la un nivel scăzut studenții au indicat: lipsa de informații și lipsa de utilaje necesare pentru practica, condițiile de trai din cămin, o bună alimentație, mai mulți bani. Deci factorii importanți în cazul dat sunt cei economici, condițiile de trai și de studii, precum și factorii sociali.

Însuși prin satisfacerea factorilor igienici motivația la studenți nu va crește, dar lipsa lor, nivelul nesatisfăcător determină scăderea motivației. Acordarea unei mai mari atenții factorilor de satisfacție dintr-o situație (bursă, condiții de trai, relații umane) îi pot determina pe studenți să fie mai satisfăcuți (sau mai puțin nesatisfăcuți), dar nu va determina creșterea performanțelor decât dacă are loc îmbogățirea condițiilor. Studiile, prin structura lor, trebuie să ofere mai multe provocări, posibilitatea de dezvoltare personală sau profesională, mai multă recunoaștere și o senzație mai puternică a contribuției (Heryberg, 1974, citat de V.Cornescu *et al.*, 2004).

Din rezultatele obținute putem observa că scăderea motivației depinde și de anumiți factori subiectivi precum sunt: lenea, lipsa voinței, lipsa perspectivei pentru viitor, etc. Sigur că în acest caz nu putem influența motivația studenților și profesorii sunt neputincioși în fața acestor factori. În acest caz am putea presupune că studenții din start nu au avut o motivație pentru a învăța și specialitatea nu corespunde intereselor lor. Această problemă ar trebui rezolvată încă de la înmatriculare, prin acordarea de consultații din partea specialiștilor în domeniul proiectării și ghidării carierei și prin aplicarea unor teste (de exemplu testele Hoffman), care ar ajuta studenții să ia decizii mai aproape de sufletul lor.

O altă întrebare din chestionar a avut drept scop măsurarea nivelului de demotivare a studenților din momentul admiterii. Rezultatele obținute indică faptul că motivația a scăzut considerabil, circa 30-40% față de ceea ce era inițial. La întrebarea „*Care sunt cauzele scăderii motivației?*” răspunsurile coincid cu cele menționate la întrebarea „*factorii care scad dorința de a învăța?*”. Aceste cifre nu ar trebui să lase profesorii indiferenți, deoarece o astfel de scădere majoră este și în detrimentul cadrelor didactice și chiar a Universității. Trebuie să menționăm faptul că unul din factorii demotivanți, indicat de respondenți, este atitudinea incorectă, inechitabilă a profesorilor față de

studenți. Studenții se plîng pe faptul că nu sunt înțeleși, nu sunt auziți de profesori, nu li se permite să-și exprime opinia, în unele cazuri sunt chiar înjosiți și desconsiderați. Sigur că în astfel de situații motivația scade și nu mai putem vorbi despre creșterea performanțelor.

În Codului deontologic al profesorului se stipulează că: „exprimarea liberă a studentului va fi respectată fără nici o prejudiciere sau încercare de stopare sau obstaculare”, principiile care trebuie respectate de profesori în relațiile cu studenții sunt: umanism, succesul în învățatură, creativitate etc. După cum putem vedea unele din aceste norme etice sunt, în opinia studenților, încălcate. În acest context să mai amintim de un alt principiu „profesorul trebuie să fie pentru studenții săi un exemplu de urmat”. Înafară de cunoștințele în domeniu, cadrele didactice mai au sarcina de a „modela” personalitatea studenților din punct de vedere moral-spiritual. În responsabilitatea noastră sunt azi specialiștii de mîine și atunci contează ceea ce „plantăm” și cum o facem.

În concluzie, putem menționa că factorii demotivanți merită un studiu aparte, iar rezultatele obținute trebuie să aducă unele schimbări de atitudini, de comportamente, opinii și nu doar să rămînă pe hîrtie.

Trebuie de menționat că grupurile de studenți care au răspuns la întrebări nu sunt omogene, numărul de băieți prevalează. Astfel în grupele ruse din 30 de studenți fete sunt doar 3, iar în grupele române 5 din 30. Deci, acest fapt trebuie luat în considerație la interpretarea rezultatelor, fetele putînd avea o atitudine mai diferită de cea a băieților față de procesul de studiu, reeșind din însăși natura acestora.

Sigur că unii factori sunt foarte subiectivi (lenea, voința) și depind întru totul de personalitatea studenților, aici practic nu este ceva de făcut sau poate ar trebui de colaborat cu colegii noștri de la ciclul primar și cu centrele de ghidare și proiectare în carieră. Neînțelegerea materialului, menționată de circa 30% din respondenți, poate fi cauza unei pregătiri slabe în liceu sau poate fi limbajul prea sofisticat folosit de unii profesori. Să nu uităm totuși că ceea ce se învață în universitate este în mare măsură un material nou și terminologia utilizată provoacă de multe ori bariere în ascultare ca „urechile deschise”, „ochii de sticlă” ș.a. Studenții, în răspunsurile sale, cer mai multe exemple din partea profesorilor, folosirea unui limbaj mai accesibil și desigur cererea unui feedback din partea studenților.

Alți factori ca lipsa de perspective în domeniu, condițiile de trai nu pot fi influențate de niciuna din părțile procesului de studiu. Tot ceea ce se poate de făcut este încurajarea inițiativei și explicarea responsabilității pe care o are fiecare student față de sine însuși, responsabilitatea de a-și conduce singur viața și a se lupta pentru un viitor mai bun.

Referințe bibliografice

1. Cornescu, V., Marinescu, P., Curteanu, D., Toma, S., (2004). *Management - de la teorie la practică*.
2. Pânișoară, G., Pânișoară, I.O., (2005). *Motivarea eficientă. Ghid practic*. Iași: Polirrom.
3. Вилюнас, В. К.,(1990). *Психологические аспекты мотивации человека*, Изд-во МГУ.—288 с.
4. Бакшаева, Н. А., Вербицкий, А. А., (2006). *Психология мотивации студентов*. Издательство: Логос.
5. Ильин, Е.П., (2000). *Мотивация и мотивы*. — СПб.: Питер.
6. Маслоу, А., (2008). *Мотивация и личность*. — СПб.: Питер.

Demersuri contradictorii ale mondializării

Dodul Dumitru, lector superior,
Catedra Filosofie și Antropologie, USM

Mondializarea² economiilor, piețelor, a comerțului și informației sub acțiunea mijloacelor de comunicare, comercializarea culturii duc la o transformare de substanță a civilizației. Suntem contemporanii fenomenului mondializării. Asistăm la crearea unei noi societăți cu noi instituții care cultivă coduri comune fără de care noua ordine mondială nu se va putea menține. Deși acest fenomen ascunde numeroase ambiguități și ambivalențe, este vizibilă existența unei legități care

---

² Fenomenul sau fenomenele de *globalizare* (de origine anglo-saxonă) și *mondializare* (de origine franceză) – reprezintă realități complexe care se „contopesc”, se „intensifică” în special pe plan economic. Etimologic între aceste noțiuni există diferențe, în mod deosebit, de ordin ideologic. Astfel *Globalizarea* se asociază cu imperialismul american, bazat pe mondialism pentru a se impune în satisfacerea necesităților economice a unei țări. Din aceste considerente, pentru a evita confuziile ideologice se operează cu noțiunea de *mondializare* [5].